

Geen papierwerk.... Helemaal niet nodig. Alleen een luisterend oor en betrokken oog.

Als orthopedagoog richt ik mij vooral op die kwetsbare groep kinderen die door leer- en gedragsproblemen veel emotionele en sociale drempels ondervinden en niet meer met plezier het schoolleven ervaren.

Van alle lezingen die ik verzorg is dan ook de lezing “leerproblemen en toch met plezier naar school” de meest favoriete om te geven.

Zeker met betrekking tot leerproblemen richten wij ons bij het verlenen van hulp in de eerste instantie op de hulp die vooral didactisch wordt gegeven.

Hoe kunnen we een bepaald reken- of leesniveau verhogen of achterstanden verkleinen? We moeten vooral zorgen dat het aantal D en E scores per klas lager wordt, want dat is toch een voorwaarde bij inspectie bezoek.

Juist door de invoering van de wet op Passend onderwijs zijn er veel meer kinderen in de klas met (soms forse) achterstanden door leer- en of gedragsproblemen.

Scholen zetten zich vaak enorm in met pre-teaching, verlengde instructie, hulp materialen, remedial teaching, speciale afspraken, speciale instructie modellen, etc....

Toch maakt dit niet dat er vooruitgang is, kinderen zetten juist hun hakken in het zand en ervaren school als niet plezierig en vaak als onveilig, omdat ze niet mee kunnen komen met de rest van de groep. Kinderen met (ernstige) leerproblemen ontwikkelen dan vaak gedragsproblemen en omgekeerd kinderen met gedragsproblemen ontwikkelen leerproblemen.

Wanneer er een OPP (ontwikkelingsperspectief) geschreven moet worden met de gewenste doelen qua begeleiding, wat dus verplicht is bij kinderen met een indicatie die extra aandacht en hulp nodig hebben, wordt deze vaak niet in overleg met het kind geschreven.

Vreemd als je bedenkt dat in het OPP de belemmerende en bevorderende factoren beschreven worden en ook de *specifieke* onderwijsbehoeften van het kind.

Opmerkelijk is dat er naast de schoolse vaardigheden ook de sociaal emotionele ontwikkeling van het kind wordt omschreven in dit OPP. Maar hoe goed kennen we deze ontwikkeling van het kind echt? Natuurlijk zie je veel met observaties in de klas. Natuurlijk hoor je veel van de ouders. Weet je dan ook echt wat het kind ervaart? Weet je wat het zelfbeeld is van het kind, ken je zijn wensen, zijn onzekerheden? Ken je de wensen en teleurstellingen van het kind? Weet je of het kind zelf een idee heeft dat mogelijk oplossingsgericht is? Weet je echt welke hulpvraag het kind aan jou heeft? Heb je ooit echt naar het kind geluisterd.. en dit is geen verwijt.

Tijdens een gesprek met een zeer bevlogen leerkracht van een groep 8 kwam dit onderwerp aan de orde en het belang van de gesprekken met kinderen.

Deze leerkracht onderschreef het belang van deze gesprekken van harte. Hij gaf ook aan dat hij dit graag zou willen doen.

Het antwoord zal niemand vreemd zijn. Tijdgebrek. Wanneer moet je dit doen? Tijdens de les is niet het juiste moment. Na school zijn er altijd ouders die je willen spreken of een vergadering.

Eigenlijk heeft ook elk kind recht op een dergelijk gesprek, al is het maar om andere problemen te signaleren en te tackelen.

Zou niet elke leerkracht dagelijks een half uur ondersteuning moeten hebben zodat hij of zij in gesprek kan gaan in een rustige ruimte met een leerling? Een utopie? Is dat echt zo, of is het gewoon een kwestie van intern goed organiseren? Al zouden we maar starten met een half uur per week....

Hoeveel kan een goed gesprek met het kind betekenen voor het kind? Gehoord worden, echt gezien worden. Iemand die empathisch naar je luistert en aan jou vraagt wat je nodig hebt. Ook al is het nog zo moeilijk op school, als je je op die manier gezien en gehoord voelt en begrepen haalt dat een hoop frustratie weg en voel je je veilig.

Tijdgebrek.....mag dat binnen Passenonderwijs, mag dat met het oog op alle OPP's die geschreven moeten worden een reden zijn? Mag dat de oorzaak zijn van het negatieve zelfbeeld dat kinderen met leer- en gedragsproblemen ervaren?

Echt praten met kinderen betekent dat je tijd neemt. Dat je 1 op 1 zit in een rustige omgeving. Geen telefoon die afleidt, geen kinderen die binnenkomen.

Echt praten met kinderen betekent dat je aansluit bij wat kinderen bezig houdt. Het betekent dat je middelen gebruikt om informatie helder en concreet te krijgen.

Juist kinderen met leer- en gedragsproblemen zal je vaak moeten helpen om hun verhaal kaders te geven en het te structureren.

Gebruik hiervoor schalingsvragen (met cijfers of smileys), of de methode 'teken je gesprek', of het 'geef me de vijf' principe (wie wat waar wanneer en hoe), of tekenen van gevoel enz. Er zijn veel methodieken op dit gebied.

Een vraag die bijzondere antwoorden oplevert is bijvoorbeeld ook de vraag: "morgen kom je op school en dan zijn er 5 dingen anders, wat is er dan veranderd?"

Een en ander wordt uitgebreid besproken in het boek "*oplossingsgericht aan het werk met kinderen en jongeren*" (Corry Wolters- Pica)

Schalingsvragen zijn vragen die om echte aandacht vragen en ook 'door'vragen. Als je een lijn trekt met de cijfers 1 tot 10 en je vraagt het kind met rekenproblemen welk cijfer hij rekenen geeft, dan heb je best kans dat hij dit een 7 geeft.

Een leerling met Tos die ik in groep 6 begeleidde gaf dit een 7 terwijl zijn rekenachterstand door zijn spraak-taal problematiek erg hoog was. Het was een 7 vertelde hij. Ik vulde netjes de 7 in op de lijn met rekenen. Toen ik vroeg hoe het met de 'gewone kale' sommen ging antwoordde hij dat dat goed ging. Soms maakte hij slordigheidsfoutjes. Toen ik naar de tafels vroeg was dat ook nog altijd een 7 want dat lukte wel met wat meer tijd. Toen ik vroeg naar de nieuwe sommen 'de breuken', vertelde hij dat dat eigenlijk geen 7 was, maar dat was niet het echte rekenen vond hij zelf. Hij vindt het moeilijk omdat hij de uitleg niet zo goed begreep en ook niet waarom er cijfers onder en boven een streep stonden die een naam hadden (tellers en noemers). Hij begreep niet waarom hij dat moest leren en wat het nu is. Daarnaast bleek bij doorvragen dat ook de verhaaltjessommen een groot probleem waren voor hem en dat hij het lastig vond om ze goed te lezen, hij vergat dan wat hij moest doen. Toen ik vroeg hoe we dat konden oplossen vertelde hij dat hij het beter begreep als het werd voorgelezen.

Dus de 7 die hij zichzelf gaf voor rekenen gaf wel wat gespreksstof.

Elk gesprek kwamen wij op deze schaling terug en doordat ik wist waar zijn hulpvraag precies lag, kon er ook gerichte hulp gegeven worden in kleine stapjes. De grootste ondersteuning is op dat moment

voor hem het feit dat hij zelf kan aangeven waar hij tegen aanloopt en dat er oprecht naar hem geluisterd wordt.

Kinderen kunnen zelf over hun probleem en over een gewenste oplossing praten.

Wat is belangrijk in het gesprek :

boek "*oplossingsgericht aan het werk met kinderen en jongeren*" (Corry Wolters- Pica)

- Maak tijd!! Zorg dat je niet afgeleid kan worden of gestoord.
- Geef kinderen tijd om antwoorden te formuleren. Sta stiltes toe.
- Let op een open houding, je non verbale communicatie
- Het kind is gesprekspartner, dus je vertelt niet wat het kind moet doen of wat jij vindt of ziet.
- Geef complimenten over doelen die al bereikt zijn en vraag hoe de leerling dit gedaan heeft? Zou dat nog een keer kunnen werken?
- Open vragen stellen. Vraag eventueel wat je ziet als je door een camera kijkt
- Copingsvragen stellen zoals "hoe lukt het je om toch naar school te gaan?", "hoe ga je zelf met de leesproblemen om?" etc
- Externaliseren van gedrag (niet zichzelf als driftkikker zien, maar zijn gedrag als drift en hier mee om leren gaan)
- Gewenste toekomst vragen . Wanneer zou je tevreden zijn? Als je een wens mocht doen wat zou je dan wensen? Etc
- Wondervragen... 'stel dat je probleem er niet meer zou zijn, wat is er dan anders?'
- 'Hoe' vragen ipv 'waarom'.. een waarom vraag kan een suggestie oproepen en gedrag dat in de verdediging schiet. Vraag *hoe* iets gebeurde en niet *waarom*
- Laat het kind vooral benoemen wat al goed gaat of wat hij al goed kan. Deze hulpbronnen zijn al aanwezige vaardigheden en kwaliteiten die je dan onder de aandacht brengt. Hoe kan hij deze vaardigheden ook op andere gebieden toepassen?
- Vraag naar een eerste doel van het kind, waar wil het kind aan werken. Monitor dit, maak samen afspraken.
- Successen vieren!

Persoonlijk ben ik er van overtuigd dat wanneer we tijd steken in kinderen en luisteren naar hoe zij hun problemen ervaren, zij zelf in staat zijn om bij zichzelf te herkennen wat de sterke kanten zijn die zij kunnen aanboren om de juiste vaardigheden toe te passen.

Kinderen met leer- en gedragsproblemen *gaan* met meer plezier naar school als ze ervaren dat ze zelf veel vaardigheden in huis hebben om problemen op te lossen of een lastige situatie te overwinnen. Wat ze hierbij nodig hebben is een leerkracht die ze daarbij helpt door te luisteren en tijd te nemen om dit met alle aandacht te doen. Geen papier werk.... Helemaal niet nodig. Alleen een luisterend oor en een betrokken oog.